

Felavatták Deutsch Róbert síremlékét

Múlt héten, augusztus utolsó vasárnapján (28-án, Áv hó 24.) délelőtt 10 órakor avatták fel a tavaly augusztusban elhunyt Deutsch Róbert (zcl) főrabbi, a Bethlen téri zsinagóga egykori főrabbijának sírkövét a Kozma utcai zsidó temető Rabbi parcellájában. A sírköavatáson a barát, az országos főrabbi, dr. Frölich Róbert mondott beszédet. Az eseményen rengeteg hívő, barát, egykori tanítvány jelent meg, hogy együtt tisztelegjen a néhai főrabbi munkássága előtt.

Emléke legyen áldott!

Elkészült az új tábla

Egyrészt szomorú, másrészt örömteli, hogy betelt mindkét tábla a Jahrzeit-falon. Szomorú, hiszen azt jelenti, sok-sok eltávozott szerettünkre kell emlékezni. Örömteli, mert bizonyítja, jó ötlet volt, illetve így sokan állíthattak emléket elhunyt hozzátartozóinknak. A körzet vezetése a jelentős igényt figyelembe véve úgy döntött, újabb táblát állít a Dohány utcai zsinagógában. Az új táblát, a kis névtáblákkal, illetve a gyertyákkal a Zsidó Kulturális Fesztiválra áadták, így a fesztivál látogatói már megtekinthették azt a zsinagóga bejáratánál. Aki korábban elmulasztott jelentkezni, s most úgy gondolja, ily módon emlékezze elhunyt családtagjára, még nem késő el, és pótolhatja. Jelentkezni a templomkörzetben Fülöp Ildinél lehet.

A DOHÁNY UTCAI TEMPLOMKÖRZET NAGYÜNNEPI IMARENDJE AZ 5777. ZSINAGÓGAI ESZTENDŐRE

		ב"ה			
Rajs Hásónó I. este	2016. okt. 2.	18.03	Szukkajsz I. este	2016. okt. 16.	18.00
Rajs Hásónó I. reggel	2016. okt. 3.	9.00	Szukkajsz I. reggel	2016. okt. 17.	9.30
Rajs Hásónó II. este	2016. okt. 3.	18.00	Szukkajsz II. este	2016. okt. 17.	18.00
Rajs Hásónó II. reggel	2016. okt. 4.	9.00	Szukkajsz II. reggel	2016. okt. 18.	9.30
Sábász Sívó este	2016. okt. 7.	18.00	Hajsánó Rábbó reggel*	2016. okt. 23.	7.30
Sábász Sívó reggel	2016. okt. 8.	9.30	Smini Áceresz este	2016. okt. 23.	18.00
Erev Jajm Kippur reggel*	2016. okt. 11.	7.00	Smini Áceresz reggel	2016. okt. 24.	9.30
Erev Jajm Kippur Mincha*	2016. okt. 11.	13.00	Smini Áceresz Mázkir	2016. okt. 24.	Kb. 10.30
Kol Nidre	2016. okt. 11.	17.45	Szimchász Tajró este	2016. okt. 24.	18.00
Jajm Kippur reggel	2016. okt. 12.	9.30	Szimchász Tajró reggel	2016. okt. 25.	9.30
Jajm Kippur Mázkir	2016. okt. 12.	Kb. 11.00	Sábász Börésisz este	2016. okt. 28.	18.00
Jajm Kippur-i böjt vége	2016. okt. 12.	18.47	Sábász Börésisz reggel	2016. okt. 29.	9.30

A csillaggal jelölt i.tentiszteletek a Talmud-Tórában (Bp. VII. Wesselényi u. 7.) alatt zajlanak! Templomjegyek a körzet irodájában válthatók!

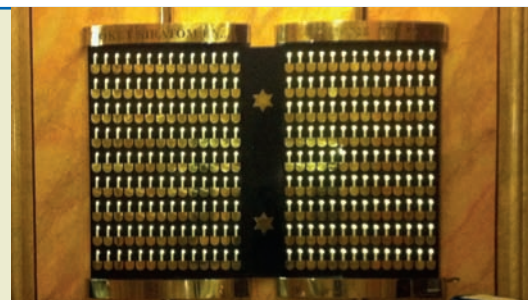
Minden kedves testvérünknek békés, áldásos esztendőt kívánunk!!!!

לשנה טובה תכתבו

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szeretteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jahrzeitje.

Waldner Ferenc	szeptember 2.	Rose Grünfeld	szeptember 9.	Kardos József	szeptember 16.	Sarlós Pálné	szeptember 23.
Blau Gábor	szeptember 3.	Dr. Tímár Lórántné	szeptember 10.	Streliczné Faragó Éva	szeptember 17.	Steiner Mariann	szeptember 24.
Izsák Vilmos	szeptember 3.	Kárpáti Györgyné	szeptember 10.	Lucy Lebovits	szeptember 18.	Vámos Weinstein	
Kunos Lászlóné	szeptember 4.	Heisler László	szeptember 14.	Reisz Margit	szeptember 19.	Ferenc	szeptember 28.
Dr. Kende Györgyné	szeptember 9.	Silberer József	szeptember 16.	Brummer Lea	szeptember 20.	Dr. Váradi István	szeptember 29.

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Várkonyi Tibor és Dési János írása (5. és 8. oldal)

Zsidó Kulturális Fesztivál (11. oldal)

Fotó: Nagy Ákos/Mazsihisz

Szombathelyen koncertezett a Dohány kórusa
(7. oldal)

Dr. Frölich Róbert rovata

Káddis és a nők

Napvilágot látott Radnóti Zoltán rabbi tollából egy rabbinikus írás, mely kimondatlanul bár, de engedélyezi a nők Káddis-mondását a zsinagógában. Jelen írásunkban erre kívánunk reflektálni. Előrebocsátjuk: a nők szerepe a zsidó életben fontos, megkérdőjelezhetetlen. Legszentebb ünnepeinket az ő gyertyájuk köszönti. Ők a letéteményesei a családi élet tisztaságának, a kóser otthonnak. A zsidó élet legtöbb színterén egyenrangúak a férfiakkal. Egyetlen olyan területe van a zsidó életnek, melyben nincsenek azonos szerepek: a zsinagóga, a rituálé. Itt az aktív szerep a férfiaké.

Most tisztáznunk kell, mi is a Káddis. A választ mindenki ismeri: a halottakért mondandó ima, a gyászolók főhása. Több fajtája is létezik, mi most a gyászolók Káddisával foglalkozunk, mely a Káddis néven ismeretes. Eredete a messzi múltba vész. Nincs közvetlen kapcsolata a gyással, I. ten nevével megszentelő ima. Tartalmaz egy Ezékiel prófétától származó idézet-parafraízist, s a Talmud idejében ezzel fejezték be az i.tentiszteletet. Később csupán a nagy tudósok halála utáni gyászhat lezárásakor hangzott el, azonban, hogy ne szégyenítsenek meg másokat, egy idő után már minden temetés után elmondták.

Ma askenáz körökben a zsinagógai életben naponta többször, a szülőt gyászolók, akár egyszerre többen is a gyászév első tizenegy hónapjáig mondják el a liturgia megfelelő pontjain. A hitves utáni gyász kötelező Káddis-mondása egy hónapig tart. Van azonban olyan, főleg szefárd szokás, mely szerint egyszerre csak egy gyászoló mondja el a liturgiai helyeken.

A magyarországi hagyományörző, vallásos közösségekben nők nem mondanak Káddist. Nézzük meg, miért és hogyan indokolja a halácha e szokást.

Kiindulópontunk a Sulchán ÁruCh megfelelő passzusa. Az OráCh Chájjim traktátus 55. fejezet 1. paragrafusában áll: Káddist mondanak. De nem mondják akkor, ha nincs jelen tíz férfi... és nem mondanak Kesusát és Borchut sem.

Erre a törvényre hivatkozik *Rabbi Jicchák Jáákov Weiss* a Minchát Jicchák c. responsuma 4. kötet 30. fejezetében: Már így rendelkezett a Sulchán ÁruCh (ibid.) hogy nem mondják (a Káddist), ha nincs jelen tíz férfi, és a nők nem számítanak bele a tízbe.

Rabbi Jáir Chájjim Bachrach a Chávot Jáir c. munkája 222. fejezetében leír egy amszterdami esetet: Egy elhunyt csak lánya volt, és a helyi vallási vezetés nem emelt kifogást, hogy a házában való Tóra-tanulás után a lánya Káddist mondjon.

Ám hozzáteszi: Igaz ugyan, hogy a nők is kötelezettek I. ten nevének megszentelésére... de mindenesetre nem helyeseltető ez a gyakorlat, mivel gyengíti a zsidó szokásokat, s ezáltal a Tórát is, mert a végén mindenki magának emel majd oltárt (Azaz a maga szája íze szerint értelmezi majd a szabályokat.)

Ebből az írásból több következtetést is levonhatunk:

Már a XVII. században is az volt a kialakult szokás, hogy csak a férfiak mondtak Káddist. Új gyakorlatnak a lányok otthonukban történő Káddis-mondását nevezi. A lánynak NEM a templomban, hanem a saját otthonában engedélyezték a Káddis-mondását.

A szokásokra való hivatkozás igen erős érv a zsidó jogrendszerben. Noha nincsenek köbe vésvé, de a tradíciót nehezen változtatják meg, főleg, ha az évszázadokon keresztül fennállott. Ha el is fogadjuk, hogy van megváltoztatható szokás, akkor is itt áll *Moshe Feinstein* Igrót Moshe c. munkája Even Háezer 4. kötet 100. fejezete, melyben velősen ennyit mond: A szigorító szokás több is, mint a törvény.

Rabbi Mesullám Rath a Kol Móvászér c. műve 1. kötet 18. fejezetében írja: Minden tiltó szokás, melyet magukra vesznek egy adott helyen, kerítés a Tórának. S ha a bölcsek által felvetett vitás kérdésekben a tiltás szerint viselkednek, akkor e tilalmat mindenkinek be kell tartania az adott helyen, akár odavalósi, akár csak odaköltözött. Ez a törvény szerint van így.

Rabbi BenCion Meír Cháj Uziél, Izrael egykori szefárd főrabja így írt a szokásról (a pontos helyet ld. lentebb), mely szerint lányok nem mondanak Káddist: Nem szabad megváltoztatni azt a szokást, hogy a lányok nem mondanak Káddist.

Miért mondhattak a fenti lányok otthonukban Káddist?

Rabbi Jáákov Reischer a Svut Jáákov c. responsuma 2. kötet 93. fejezetében egy, a fentihez hasonló esetet ír le. Itt is egy leány mond Káddist az otthonában, minjen jelenlétében. Noha az otthoni Káddis-mondást engedélyezi, ex cathedra kijelenti:

A templomban természetesen nem mondhat Káddist.

A Chávot Jáir és a Svut Jáákov között ellentmondás feszül. Egyik megtiltja, a másik engedi a lányok otthonukban való Káddis-mondását (Nb. a Svut Jáákov az egyetlen klasszikus responsum, mely erre engedélyt ad.)

Rabbi Eliezer Jehuda Waldenberg a Cic Eliezer responsum 14. fejezet 7. paragrafusában idézi a Béér Hétévet e tárgykörben. Többek között ezt írja, és megválaszolja a feltett kérdést:

A Béér Hétév OráCh Chájjim 132. fejezet 105. paragrafusában kifejti, nő a templomban nem mondhat Káddist, de ha az otthonában akarnak neki minjente szervezni, rajtuk áll.

Azaz: az egyén, mint individuum, az otthonában azt tesz, amit akar, hiszen nincs felette senkinek joghatósága. Azonban a ritus, mintegy hivatalos helyén, a zsinagógában érvényre kell juttatni a régi szokások és rendeletek által megerősített szabályokat.

Látjuk, a korai decisoroktól a modern korig ível a nők templomi Káddis-mondásának tilalma. Mi lehet e tilalom oka?

Már idéztük a Minchát Jicchák megfelelő indoklását. A már szintén említett *Rabbi BenCion Meír Cháj Uziél* Mispáté Uziél c. műve 3. kötete 13. fejezetében írja (innen származik a fentebbi idézet is):

Megíratott:

„És szenteltessem meg Izrael fiai között”. Innen tanulják ki bölcseink, hogy a szent dolgokhoz tíz ember kell... és ez az oka, hogy a Káddist a fiúk mondják... mert ők számítanak be a tízbe, és nem a lányok. Ezért nem mondanak Káddist a lányok a közösségben.

Vámos Miklós a Goldmarkban

Szeptember első vasárnapján, azaz két nap múlva kezdődik a Zsidó Kulturális Fesztivál. Sok helyszínen, rengeteg érdekes programmal. Most ezekből válogatunk néhányat.

Már az első napon, szeptember 4-én találkozhatnak a Goldmark-termben Vámos Miklóssal, aki életről és irodalomról fog beszélni, s az októberben megjelenő új, színes szélesvásznú regényéről, melynek címe: Hattyúk dala. Egy kis muzikális meglepetéssel is előállhat.

Egy héttel később, a gyerekeket várják a Goldmarkba, Gólemese címmel óvodásoknak és kisiskolásoknak szóló zsidó mesét láthatnak a Gólem Színház és a Szamárfül Projekt együttműködésében. A Bethlen téri zsinagógában is remek műsorok lesznek: fellép többek közt, Gárvölgyi János, Kern András és Charlie is. A Hegedűsben Für Anikó és Karácsony János előadása mellett a Szefárd Dívák Éjszakája (Falusi Mariann, Bíró Eszter, Pandzarisz Dina, Klein Judit) is izgalmasnak ígérkezik. Szintén érdekesnek tűnik Pásztor Anna és együttesének műsora a Rum-bachban.

Bővebben: <http://www.zsidokulturalisfesztival.hu/>

Nyerjen jegyet a koncertekre!

Előző számunkban a Zsidó Nyári Fesztivál szervezőivel közösen játékra invitáltuk Önöket. Ezúttal is számtalan megfejtést kaptunk. Idén több alkalommal is jeleztük, aki év közben is aktivizálja magát, „plusz pontokat” szerezhet a játékban, s növelheti esélyét a jegyekre. Nos, a rengetlen hibátlan megfejtő között végül ez döntött.

A nyertesek: Friedháber Tibor, Fülöp Tamás, Izsák Györgyné, Szentgyörgyi Róbert

Kérdések/Válaszok:

1. A Liszt Ferenc Kamarazenekar idén Rost Andreával ad koncertet. Tavalyl kivel lépett fel az együttes?

C. Snétberger Ferencel

2. Mi volt Pajor Tamás első együttesének neve?

B. Neurotic

3. Tavalyl volt 25 éves a Budapest Klezmer Band. Hány esztendő s „társ fellépő”, Klezematics?

A. 30

4. Hány platinalemeze van a Ghymesnek és a Besh o droM-nak együtt?

A. 15

5. Mi volt Caramel első ismertté vált dalának?

C. Szállok a dallal

6. Melyik film slágerét adja elő rendre nagy sikerrel koncertjein Boban Markovic és zenekara?

C. Macska-jaj

A Zsidó Kulturális Fesztivál koncertjei a Dohányban

Az elmúlt évekhez hasonlóan zsinagógánk lesz a Zsidó Kulturális Fesztivál kiemelt helyszíne, s számos rendkívüli koncertnek ad otthont. Ismét közreadjuk, mikor, milyen koncerteket rendeznek a Dohányban.

2016. szeptember 4. (vasárnap) 19:00

Rost Andrea és a Liszt Ferenc Kamarazenekar koncertje

2016. szeptember 5. (hétfő) 19:00

Pajor Tamás – Unplugged

2016. szeptember 6. (kedd) 19:00

A Klezmer királyai - Budapest Klezmer Band és a Klezematics

2016. szeptember 7. (szerda) 19:00

KÉZFOGÁS - Ghymes és Besh o droM együttes koncertje

2016. szeptember 8. (csütörtök) 19:00

Caramel – Nyitott övezet (vendég: Rudas Dániel kántor)

2016. szeptember 11. (vasárnap) 19:00

Trombita virtuózok a zsinagógában - Boban Markovic és zenekara

Zsidó Kulturális Fesztivál
2016. szeptember 4-11.

ÖTKARIKÁS MORZSÁK A RIÓ-I OLIMPIÁRÓL

A várakozásnál jobb, ám messze nem tökéletes olimpián vagyunk túl. Bár jócskán akadtak hibák, pontatlanságok a szervezésben, az előzetes félelmeket nem igazolták a rió-i játékok!

A fenti hiányosságok azonban elenyészőek voltak a királyi tévé közvetítései által okozott bosszúságokhoz képest. Itt említhetnénk az egyperces „híradót”, a „kék reklámot”, de leginkább a hozzá nem értő, helyenként összevissza beszélő „riporterektől” máshattunk a falra. Komoly kihívás lenne ezt alulmúlni...

A magyar csapat teljesítményét ismerjük: 8 arany, 3 ezüst, 4 bronz. Bár az aranyak némileg megszépíthetők az összképet, nem gondolom, hogy teljes sikerként értékelhetjük az olimpiát. Három sportág képviselői (úszás, kajak-kenu, és vívás) hozták az aranyakat, mi több egyetlen (atlétika) nem számítva az érmeiket is. Ráadásul túl sok helyezést (1-6.) sem ért el a delegáció. Több sportágban is komoly elemzésre lenne szükség!

Igaz, a két bronzéremig jutó (ezzel az olimpiák történetében összesen 9 érmet gyűjtő) Izrael vélhetően örömmel fogadná el a fenti eredményesort. Rióban 17 sportágban 47 sportoló vett részt. Ahogy az már lenni szokott, ismét a judósok teljesítettek remekül. A három évvel ezelőtti világbajnoknő, többszörös világ-, Európa-bajnoki érmes,

Uri Sasson

Gerbi Yarden harmadik helyen zárt. Miként a dobogó alsó fokára állhatott fel a kétszeres Eb 2. Or Sasson is. Ő több okból is az érdeklődés középpontjába került: első mérkőzése után nem volt hajlandó kezet fogni vele egyiptomi ellenfele. Majd az elődöntőben súlycsoportja évek óta veretlen klasszisa, az olimpiai bajnoki címvédő Teddy Riner csak az utolsó másodpercben győzte le. A szintén judós, tavalyi világbajnok, Muki Sagi, illetve a hölgyek hármasszámában is, a világ-, és Európa-bajnoki ezüstérmes Hanna Knyazyeva-Minenko is ötödik lett. /Utóbbi, idei legjobbjával, három centivel maradt el a 4., s további 3 centivel az érmet jelentő 3. helytől./

A ritmikus gimnasztika csapat a 6. helyig jutott. Or Sasson esete mellett még egy, szintén izraeli sportolót érintő eset borzolta a kedélyeket: a libanoni sportolók vezetője nem voltak hajlandó az izraeliekkel egy buszon utazni, követelte zárják be a jármű ajtaját...

Gerbi Yarden

Győzelem: csövezés, drogozás és 16 év után

Az úszó Anthony Ervin a legkiszámíthatatlanabb számban, 50 gyorsan nyert aranyérmet. Ráadásul már másodszer, ugyanis 2000-ben holtversenyben szintén első lett. A két olimpiai aranyérme pedig...

Az askenázi zsidó édesanya, illetve afroamerikai és indián felmenőkkel bíró édesapja fia 2010-ben angol nyelvből diplomázott, jelenleg doktori fokozatra készül.

Úszóként minden idők legidősebb olimpiai bajnoka lett egyéni számban. Három évvel később visszavonult. Ezután nehéz időszak jött az életében: elvesztette a munkahelyét, alkoholistá, drogos, hontalan is volt – néha testvére kanapéján aludt –, zenélt egy rockbandában, öngyilkos akart lenni. Mindeközben tizenkét éve az ázsiai szökőár után eladta aranyérmét, s az összeget jótékony célokra ajánlotta fel. Rióban tagja volt a 4x100 m-en győztes váltónak is. mint mondta, igyekszik bekerülni a tokiói csapatba is.

Érdekességek

Az izraeli sportminiszter a szombat miatt kihagyta a megnyitót. Bár Miri Regev nem vallásos, közölte: a Sábát az egyik legfontosabb dolog, amit a zsidóság adott az emberiség kultúrájának, és mint Izrael állam hivatalos képviselője, nem szegheti meg ezt a hagyományt.

A becslések szerint 10 ezer izraeli utazott Brazíliába szurkolni. Az olimpia szervezőbizottságában Rió 25 ezres zsidó közösségét hárman képviselték. Sidney Levy üzletember a bizottság vezérigazgatója volt. A riói olimpia biztonsági főnöke egy egykori izraeli ezredes volt. Nemzetközi biztonsági cége irányította a 85 ezres biztonsági személyzetet, amely a londoni játékok duplája volt.

Magyar-izraeli arany

Talán kevesen tudják, hogy a rió-i olimpián kajak négyesben 500 méteren aranyérmes Fazekas-Zur Krisztina férje, Rami Zur kajakosként Izraelt képviselte a 2000-es olimpián Sidney-ben. Az Amerikában élő pár 2010-ben házasodott össze, s azóta Krisztina edzéseit Rami irányítja. Krisztina a 2012-es londoni olimpián is aranyérmet nyert kajak négyesben, most pedig társaival (Kozák Danuta, Szabó Gabriella, Csipes Tamara) megvédte a címet. /A négy évvel ezelőtti kvartetthez képest annyi változás történt, hogy Kovács Katalin helyett Csipes Tamara ült a hajóba. Az egység amúgy nem mellékesen alig egy hónappal Rio előtt, a moszkvai Európa-bajnokságon is magabiztosan győzött.

Héber betűk az alkaron

Fabien Gilot London után ismét az újságok címlapjára került. A francia fiatalember négy éve az úszók 4x100-as gyorsváltó tagjaként aranyat, most pedig ezüstérmet szerzett. S ami miatt igazán érdekes, bal belső karján egy héber felirat olvasható, mely szerint: „nélkülük semmi vagyok”. A tetoválást a nem sokkal a londoni játékok előtt elhunyt, holocaust túlélő nagypapja. Max Goldschmidt emlékére varratta magára.

Hajrá Fradi! Hajrá Fidi!

A Steiner - ekkor már Sömjén - családba történt benősülésem után jóval tudtam meg, hogy már beteg és szinte ágyhoz kötött apósom fiatalon ünnepelt futballista volt. Erről mindig szívesen mesélt, így hallottam két fájdalomcsillapító bevétele között felemelő, de egyáltalán nem vidám élettörténetét.

Fiatal gyerekként tehetségesen rúgta a labdát olyanira, hogy bekerült Zugló labdarúgó csapatába. Egy kerületi fociklub tulajdonképpen karantén, nagyobb sikerekre alkalmatlan, viszont trambulín lehet ambíciózus fiatal játékos számára. Steiner Ferenc ilyen volt. Mindig is profi klubba vágyakozott, és sorsa úgy hozta, hogy olvasta az MTK felhívását új játékosok toborzására. Jelentkezett a kék-fehéreknel, a próbajátékon megfelelt, de miután kezet ráztak vele, egy pár használt, rossz focicipővel ajándékozták meg. Fidi reklamált, hogy nem ezért jött profi klubba, sajnálattal közölték, az MTK szegény, erre futja. A fiatalember feldühödött, sarkon fordult és meg sem állt a Ferencvárosig, ahol szintén játékos toborzás folyt.

Így a véletlennek köszönhetően lett zöld-fehér a színe, ferencvárosi a mez rajta és a szív, ami az alatt dobogott élete végéig. Jól járt vele a Fradi, melynek első csapatában 1923-tól 1927-ig játszott. A ma már csak nagyon profi Fradi szurkolók által ismert összeállítás: Amsel – Takács I., Hungler II. – Furmann, Sándor, Blum – Steiner, Steczovits, Pataki, Eisenhoffer, Kohut összeállítású csapat sorban aratta a hazai és nemzetközi győzelmeit. Fidi életében az egyik legemlékeze-

tesebb mérkőzés Rómában zajlott 1925-ben, amikor a Fradi 5-0-ra lelépte az Alba Rómát. Egy, a vatikáni udvarban járatos barát addig lobbizott, míg a győztes magyar csapat tagjai részesei lehettek a másnapi pápai audencián, melyen XI. Pius külföldi zárandokoknak tartott. Élete végéig büszke volt a jelenetre, amikor a pápa őt szólította meg németül. Miután tisztázták, hogy ösztöne számára kimondhatatlan nevű csapat 5-0-ra győzött az olaszok ellen, a szent atya azt kérdezte Steiner Fiditől, mit jelent az, hogy 5-0. A magyar fiatalember a döbbsen csendben büszkén válaszolt: ötször voltunk jobbak, mint az itteni legénység. Ezután a pápa megáldotta a magyar csapatot.

1927-ben fiatalon hagyta abba az aktív játékot, mert úgy gondolta, hogy családot alapítva az már nem lesz egzisztencia. Kitanulta a kereskedői szakmát, és ebben jól prosperált mindaddig, míg be nem következett a második világháború katasztrófája.

1944 karácsonyát már a sachsenhausen-i koncentrációs táborban fogolyként töltötte. 1945 márciusában szinte „pár perccel” a felszabadulás előtt amerikai gépek sorozták meg a táborát, és ekkor az élő pajzsként kivezényelt foglyok közül

Steiner Fidi bokájába egy szilánk fúródott. Társai tudták, hogy egy futballistának a lába a kenyere, és Steiner lába világhírű volt. Megkísértették az Istent és jelentkeztek az erősen vérző Fidivel a tábor SS orvosánál.

Az orvos ezután akként látta el a sebet, hogy hozott egy rozsdás asztalos fűrészelt, és érzéstelenítés nélkül amputálta a sérült lábat térdből. Ugyanez az orvos az ébredező Steiner ágyán jött rá, a shakespeare-i szituációra. Tudniillik, kifogatva Fidit kiderült, hogy néhány évvel ezelőtt a Fradi, amikor Berlinben játszott a Hertha csapata ellen, az SS tiszt összekötő volt abban a csapatban Fidi ellen. Ekkor „a sportbarátság” szellemében korrigálni akarta hibáját. Szerzett a tiszt kórházból aranyat érő antibiotikumot, és beadta Fidinek, hogy ne fertőződjön el a sebe. Talán ennek köszönhetően és annak, hogy a kisportolt fiatalember szervezete igen erős volt, túlélte a megpróbáltatást.

Társai által eszkábált falábbal hazatért, majd később német protézist kapott, amivel szinte észrevehetetlen lett a csonkolt láb. Fidi teljes életet élt ezután is, de futball nélkül. Na, nem egészen, mert előbb a rádióban, majd a televízió segítségével minden meccset megnézett és haláláig Fradi szurkoló maradt.

Abban már nekem is volt szerepem, hogy súlyos betegen, halála előtt néhány nappal kért kórházi ágyához egy tévét, melyen nézte a Fradi egyik közvetített mérkőzését hang nélkül, hogy ne zavarja a betegtársakat.

Halála előtt néhány perccel pedig a Fradi indulót kérte lejátszani és úgy gondolom, hogy morfiomos álmában ismét hallotta a tömött lelátó üvöltését:

Hajrá Fradi! Hajrá Fidi!

Spánn Gábor

Zsidó sporthősök az IKI-ben

Szepesi György, a legendás rádióriporter és sportvezető, a VAC egykori kosárlabdázója is beszédet mondott a „Magyar-zsidó sportlegendák” című – még hétfőig látható – kiállítás megnyitóján, az Izraeli Kulturális Intézetben. Az eseményen részt vett több sportvezető és egykori sportoló, így minden idők legsikeresebb magyar női olimpiaknője, Keleti Ágnes, valamint Gedő György olimpiai bajnokok.

Jusztin Ádám, a Maccabi VAC elnöke is köszöntötte a megjelenteket, míg Szász György, a kiállítás vezető kurátora beszélt az érdeklődőknek, a tárlaton megtekinthető anyagokról és az 1936-ban Berlinben rendezett olimpiai játékokról.

(balról jobbra): Jusztin Ádám, Gedő György, Keleti Ágnes, Szepesi György, Szász György

Ősi kézigránát a szemétből

A Haderában lévő hőerőmű egyik dolgozója évtizedek alatt valóságos régészeti gyűjteményt szedett össze a partra sodort tárgyakból. Többek közt egy, a keresztetek korából származó kézigránát is talált évekkal ezelőtt, azonban ez és a többi kincs csak nemrég került át az Izraeli Antikvitások Hatóságához (IAA), a műtárgyat birtokló családtól.

A XI. századból származó fegyvert hajók ellen használhatták. A szépen megmunkált, erős agyagból készült gyújtóbombát egyfajta Molotov-koktélnak alkalmazták. A belsejébe naftát, gyúlékony folyadékot töltöttek, majd lezárták és az ellenségre dobták. A fegyver különösen a tengeri ütközetekben volt népszerű, mivel a tűz könnyedén elpusztította a hajókat. Az IAA munkatársai szerint a gránát gyakori volt Izraelben a keresztetes háborúk idején a XI. és XIII. század között, valamint a Mameluk Birodalom idején a XIII. századtól egészen a XVI. századig.

A fegyvert a néhai Marcel Mazliah, az észak-izraeli Haderában működő Orot Rabin Erőmű dolgozója találta, aki a maga módján szenvedélyes amatőr régésznek bizonyult. Gyűjteményében a fém műtárgyak egész kincseskamrája tárult a szakértők szeme elé, a legkorábbi darabok, egy kőtélfogó-szeg és egy késpenge a bronz-korból származnak, körülbelül 3500 évesek lehetnek. Akadtak más XI. századi ereklyék is, több gyertyatartó darab, két mozsár és két mozsártörő. De középső bronzkori varrótű és kerámiatöredékek is lapultak a kincsek között.

A család elmondása szerint Marcel Mazliah a tengerből szedte össze gyűjteményét az erőműnél töltött évek során. A partokhoz közeli tengerfenék valóságos paradicsom az ősi műtárgyak után érdeklődőknek, rengeteg hajó süllyedt el a területen. Májusban egy búvárcsoport gyönyörű bronz szobrokat és érmék ezreit hozta fel az erőműtől nem messze elhelyezkedő Casarea partról.

– A tárgyakat Szíriában készítették és onnan hozták Izraelbe - nyilatkozott Ayala Lester, az IAA egyik kurátora a leletekről. – A leletek a korszak fémkereskedelmének bizonyítékai – tette hozzá.

A régészek szerint a többségükben mívés fémtárgyak egy kereskedőhajóról hullhattak a tengerbe a korai iszlám időszakban (638-1099).

A régészeti hatóság bejelentette, hamarosan kitüntetik az örökösöket, mert átadták az értékes kincseket az államnak. Emellett meghívták a rokonságot a restaurálást végző műhelyekbe, hogy megtekinthessék a szakemberek munkáját.

Pesti Sólet menü a Laky Konyha receptjei alapján

Becsinált csirkeleves

Hozzávalók: 1 kg csirkemell, 1 kg levestöldség, 0,1 kg margarin, 0,05 kg liszt, 2 csomag petrezselyemzöld, só, bors

Elkészítés: Kockákra vágjuk a levestöldséget, majd megfuttatjuk margarinon. Közben összevágjuk a csirkemellet, sóval borssal ízesítjük. Miután megpárolódott a csirke és a zöldségek, felengedjük vízzel. Megsűrítjük liszttel és az apróra vágott petrezselyemmel. Készre főzzük. Ízesíthetjük ízlés szerint egy picit citromlével is.

Töltött csirkecomb

Hozzávalók: 6 db csirkecomb, 4 db zsemle, 2 db tojás, 1 fej vöröshagyma, 2 gerezd fokhagyma, 1 csokor petrezselyemzöld, szükség szerint olaj, ízlés szerint só, bors, majoranna

Elkészítés: A zsemleket vízben megáztatjuk, ha jól megázott kinyomkodjuk. Hozzáadjuk az apróra vágott petrezselymet, a kevés olajon megpirított reszelt vöröshagymát (vagy hagymakrémet), a zúzott fokhagymát, a tojást, majd borssal, majorannával és sóval ízesítjük. Ezt követően jól összedolgozzuk. A csirkecombokat megmossuk, lecsepegtetjük. Bőrét jól fellazítjuk, és megtöltjük a töltelékkel, hústüvel összetűzzük. Ha elkészült, megsózzuk a tetejét, és tepsibe rakjuk. Vízet öntünk alá, és megkenjük a csirkecombokat kevés zsírral. Alufóliával letakarjuk, és előmelegített sütőben kb. 45 perc alatt puhára, sütjük, majd a fóliát levéve megpirítjuk a tetejét.

Egyszerű sárgadinnye fagyalt

Hozzávalók: 2 dl tej, 2 dl tejszín, 50 dkg kimagozott és meghámozott sárgadinnye, 3-4 evőkanál méz, 1 citrom leve, 1 teáskanál reszelt citromhéj, 3 cl rum, 1 zacskó vaníliás cukor, csipetnyi só

Elkészítés: A sárgadinnyedarabokat apróra vágjuk, és betesszük egy turmixpohárba. Hozzáadjuk a mézet, a citromlevet, a citromhéjat, a vaníliás cukrot és a sót, majd a rumot is ráöntjük. Péppé zúzzuk, ezután a tejjel még tovább keverjük 1 percig. A tejszínből kemény habot verünk, és lazán összeforgatjuk a dinnyepéppel, majd hűtőbe tesszük. Hidegen, vaníliafagyalttal gazdagítva tálaljuk.

Jó étvágyat kívánunk!

Zsinagógák a nagyvilágból – Nagytapolcsány

Képeslapok – képes történelem (LV. rész)

Bő négy éve, egy 1400 darabból álló magángyűjtemény segítségével járjuk be a világot, az országot hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot, a hozzá tartozó ismeretekkel, érdekességekkel. A gyűjtemény az 1890-től 1945-ig megjelent, zsinagógákat ábrázoló, illetve a zsidósággal, a zsidó emberekkel, szokásokkal stb. foglalkozó lapokat tartalmazza.

Jelen látogatásunk a Kassához közeli Topolcsány (Nagytapolcsány, szlovákul Tepličany). A város valószínűleg az őskor óta lakott. A bronzkorban, a rómaiak idejében többnyire szlávok éltek itt, majd a magyar honfoglalás után, magyarok.

után a nagy fejlődések időszaka az 1870-es évekre tehető. Ekkor épült meg egy korszerű cukorgyár. Az iparosodással pedig az oktatás, a szolgáltatóipar is elindult fejlődésnek indult. Zsidók kisebb számban már a honfoglalást követően jelen voltak

sült alig maradt fenn bővebb információ. A helyi közösség rendelkezett saját temetővel, mikvével, talmud tóra oktatással, iskolával is. A város szülöttei között találjuk Benfeld Jónás rabbit, vagy Mai Henrik orvost, aki Mai Manó

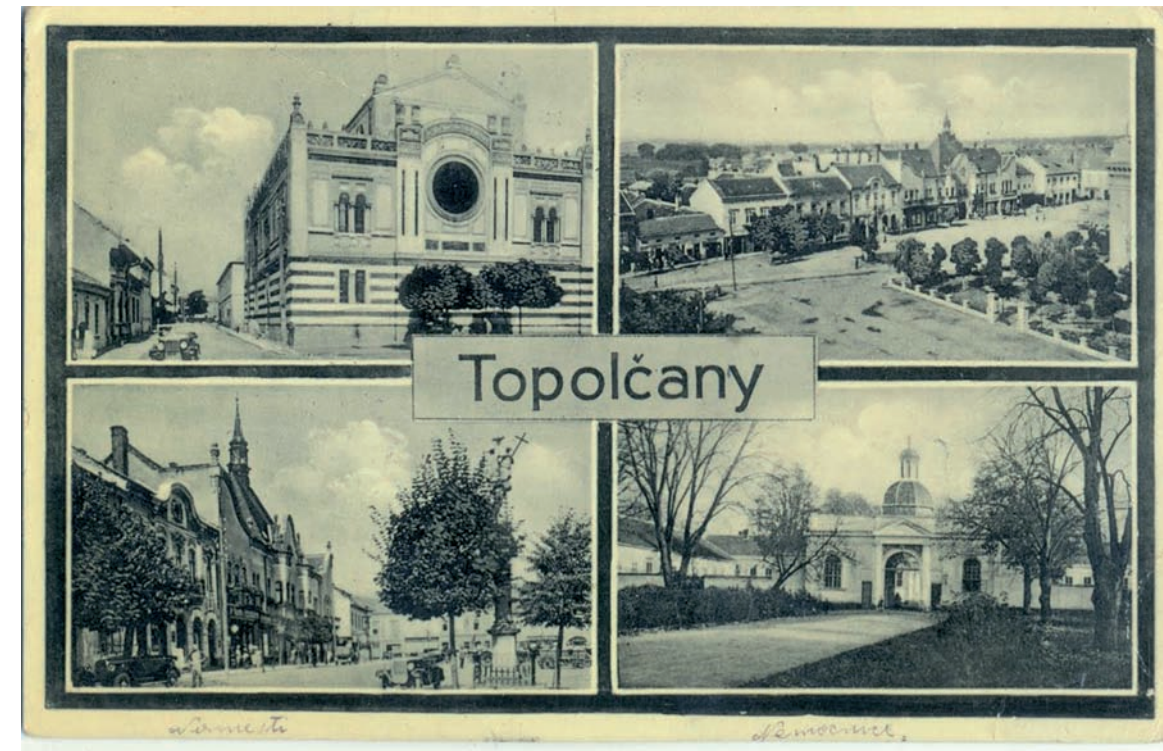
fosztva, mint egykori magyar állampolgárok. Miután a városba visszatért zsidók szembesültek a saját, és más családok tragédiájával, egy újabb szörnyűség történt, immár a világháború után! 1945. szeptember 24-én.

Ezen a napon ugyanis a frissen meghurcolt, töredékében városába visszatért zsidóságot azzal gyanúsították meg a helybeliek, hogy a nagytapolcsányi kolostorból ki akarják lakoltatni az ott élő irgalmasokat, hogy zsidó tanítóképző iskolát hozzanak létre a helyén. A másik áhír szerint egy zsidó orvos gyilkos szérummal oltotta be a keresztény gyerekeket védőoltás címén. Természetesen a hírekből egy szó sem volt igaz, mégis több tízezer (!!!) helyi lakos tömeghisztériába esett és betört a zsidók házaiba, az ott élőket ütötték, verték. Az újra összegyűjtött személyes tárgyaikat pedig elvitték – ismét! A felbőszült és fékevesztett tömeggel a rendőrség sem bírt, külön katonai segítséget kellett hívni.

A pogrom után az itt élő zsidók szép lassan elhagyták a várost, maguk mögött hagyva mindent, ami még a múltjukra emlékeztette őket. Akadt, aki Kassára, más Prágába, de sokan Izraelbe vándoroltak ki.

Ahogy említettem, a zsinagóga épülete már nem létezik. A zsidó temető ugyan még része a városnak, de 2008-ban hírek számoltak be arról, hogy ötvennél is több sírt gyaláztak meg. Az akkori magyarországi szélsőjobboldali vélemények szerint ez nem is volt olyan felháborító, mint (szerintük), az, hogy szlovák nacionalisták (akikkel amúgy bizonyos rendezvényeken együtt vonulhatnak azóta is!), szlovákiai magyarokat inzultáltak. Mint láthatjuk, Nagytapolcsány is csak emlékeiben őrzi a zsidókat és az egykori békés együttélés emlékeit.

Izsák Gábor

A XII. századra Németországból bevándoroltak lettek többségben. A védelmi és királyi feladatokat ellátó vár a XIV. században épült. Hadi szerepét azonban utolsóként az 1440-es években a huszita lázadók támaszpontjaként is szolgálva élte. A XVII. században átépítették reneszánsz stílusban, helyreállításával csak a XIX. században foglalkoztak, majd az azt követő időszakokban „elfeledtek róla”.

A város Csák Máté birtoka volt eleinte, szabad királyi várossá csak 1342-ben vált. A török uralom idején komoly pusztulást szenvedett.

Híres volt a kézműves szakmáról, mivel már az 1700-as évek végén több kézműves céh jött itt létre. A tűzvészek és járványok

a város életében, azonban nagyobb számban csak a XVI-XVIII. században érkeztek ide. Az idetelepült zsidók Lengyel- és Németországból jöttek nyugodtabb életet és megélhetést remélve. Az iparosodás egyre több lehetőséget kínált az itt élő, esetenként több nyelven is beszélő, vállalkozó szellemű zsidóság számára. Az üzleti kapcsolataikkal és a kereskedelmi tevékenységükkel, nyersanyagok, gépalkatrészek beszerzésével, illetve a megtermelt áruk eladásával jelentősen hozzájárultak a már említett cukorgyár létrejöttében.

Az első világháború kitöréséig az önálló hitközséggel bíró helyi zsidó közösség lélekszáma elérte a 2200 főt. A zsinagógáról, amely a világháború során megsemmi-

híres fényképész édesapja volt. Löw Jeremiás rabbi, aki ugyan Kolinban született, de Nagytapolcsányban élt és dolgozott néhány évig. Csak az érdekesség kedvéért jegyzem meg, hogy Fico elnök is a város szülötte.

Az újabb háború kitörése előtt már érezhető volt az erősödő zsidóellenesség. Több alkalommal törték be zsidó üzletek kirakatait. A deportálások idején több, mint 3000 zsidót gyűjtöttek össze a városból. Nem többen, mint 500-an éltek túl a világhégest... A szokásos forгатókönyv szerint, hazaérkezésük után idegenekkel találkozottak házaikban, korábbi szomszédaik, a város különböző részén lakók használták javaikat. A Benes határozatok értelmében a maradék jogaikról is meg lettek

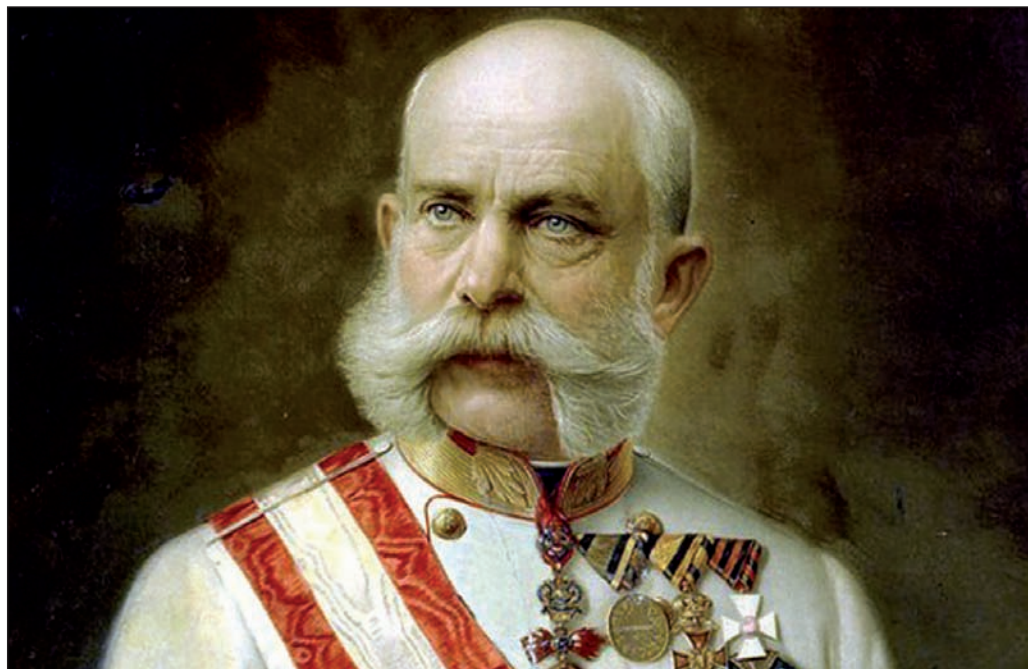
Dési János

Hogyan csókolta meg Ferenc József a Tórárt?

Jeruzsálem királya – ez a cím ott szerepelt évszázadokon át a magyar királyok címei között, Ferenc József, mint magyar király is viselte ezt, rögtön Galícia, Ladoméria, Kunország, Ráma, Bulgária és Illíra királyi címe után. (Ez után következett pár főhercegi, hercegi, majd grófi és bárói cím is, csak az elegancia végett.) Jeruzsálem királyának pedig illik egyszer Jeruzsálemben is ellátogatnia. A Pesti Sólet 2016. januári számában már röviden felidéztek ezt az utat, amely érdemes arra, hogy részletesebben is meséljünk róla.

Az azért az igazsághoz tartozik, hogy a Habsburgok, ahogy az „igazi” magyar királyok, a valóságban sosem voltak „jeruzsálemi királyok”. Bár Jeruzsálemi Királyság egy ideig létezett. 1099-ben jött létre, amikor a keresztetek elfoglalták a várost. De nem sokáig maradhettek ott, jött az iszlám hódítás, a király és a latin patriarcha Akkónba menekült- aztán 1291-re az iszlám hódítás felszámolta ezt is, de a cím megmaradt. De mi közük ehhez a magyar királyoknak?

Nem túl sok. Bár a köztudatban úgy él, II. Endre (András) volt az első magyar király, aki egyúttal jeruzsálemi király is volt.

No, nézzük csak. Még III. Béla tett egy könnyelmű fogadalmat, hogy ő aztán visszafoglalja a Szent Sír városát. Persze a kisujját sem mozdította az ügy érdekében, a politikusok már akkor is szerettek könnyelmű ígérgetésekkel operálni. Végül Béla fia II. András (Endre) vágott neki a szentföldi kalandnak, a pápa erőteljes ösztökélésére. (Hogy Magyarországon mi történt közben, azt a Bánk bánból tudhatjuk.)

A Szentföldön a többi keresztetekkel együtt inkább – a kor szokásainak megfelelően – raboltak és fosztogattak, és a tengerparti városokat vették célba, mert azok voltak a gazdagabbak. Aztán ezt is elunták és a sereg maradéka, Endrével együtt, egy év után visszament Magyarországra, úgy, hogy Jeruzsálem közelébe sem került.

Aztán a Jeruzsálemi királyság megszűntével a cím sokféle öröklődött. Most elég legyen annyi, hogy az első jeruzsálemi király a Habsburg-Lotaringiai házról II. József volt, ám ő nem koronáztatta magát magyar királlyá (kalapos király), így az első magyar király, aki valóban Jeruzsá-

lem királya volt, testvére II. Lipót lett. Ettől kezdve, egészen az utolsó Habsburg uralkodóig, IV. Károlyig, minden magyar király egyúttal Jeruzsálem királya címet is viselte.

De vissza Ferenc Józsefhez. A soknemzetiségű birodalom ura mindig is próbált egyensúlyt tartani népei között. Ferenc József alatt váltak a zsidók egyenjogú polgárrá, majd lett vallásuk is „történelmi”, tehát a hagyományos, nagy keresztény egyházakkal azonos jogállású.

Ahogy az Egyenlőség, a magyar zsidóság egy fontos XIX. századi lapja fogalmazott:

„I. Ferenc József uralkodása alatt szabadult fel

felekezetünk a birodalom mindkét részében a rettenetes és szégyenteljes nyomás alól, mely a zsidóságra századokon át nehezedett. Az Ő kormányai, az Ő akaratával adták meg felekezetünknek a polgári egyenjogúsítást, és mint igazi, jó atya, ki gyermekeit boldoggá tette, örökdió afőlött is, hogy a mit nekik ajándékozott, azt meg is tartásák, nyert jogaikban őket meg ne zavaráják.”

A boldog békeidők.

Ferenc József egyébként többször tett a zsidók iránt gesztusokat, így volt, hogy a Magyar Királyság területén zsinagógát látogatott meg, fogadott zsidó személyiségeket, s még hadseregében is érthettek el zsidók tisztai, mi több, tábornoki rangot is. A korábbi súlyos jogfosztásokhoz képest – amikor a zsidók letelepedését, költözködését, gazdálkodását, de még családalapítási lehetőségeit is erősen korlátozták – ez bizony komoly dolog volt.

És akkor hol vagyunk még a szentföldi látogatástól.

1869-ben több más uralkodóval együtt Ferenc József is részt vett a Szezei csatona megnyitására. Előtte felkereste a Szentföldet is. 1869. november 8-án kötött ki hajója Jaffán. Egy éjszakát itt pihentek, majd minden indultak lóháton, kocsikkal Jeruzsálemben.

Nem sokkal a város előtt megálltak és díszruhát húztak. Az uralkodó még a Szent István rendjét is magára öltötte. Színes lovas bandériumok kísérték őket tovább. A városhatárig jöttek elé fogadni, többek között a Szentföldön élő, Magyarországról elszármazott zsidók is, akik „Éljen a császár és magyar apostoli király, Ferenc József! Éljen a nemzet! A magyar, morva és cseh izraelita község!” - feliratú lobogókkal és üdvözléssel fogadták. Aztán bekísérték Jeruzsálemben, ahol ismét nagy tömegek ünnepltek, a keresztények is és a zsidók is szép díszkaput építettek neki.

Ferenc Józsefet külön nagy számban köszöntötték az ott élő zsidók, köztük is azok, akik a Monarchia területéről származtak. Nem messze Cion hegyétől „Király Őfelsége leszállott lováról és megcsókolta ájtatosan a földet, mint hajdan Bouillon Gottfried is, földre borult, hogy szolgálja az Urat.” – tudósított a Hazánk című hetilap.

Aztán a Jaffa kapun gyalog sétáltak be, a sokadalmat katonáknak kellett visszatartani. Itt a katolikus papság fogadta, egy hosszú, olasz nyelvű díszbeszéddel. Aztán megtekintette a Szent sirt és kilovagolt az Olajfák hegyére.

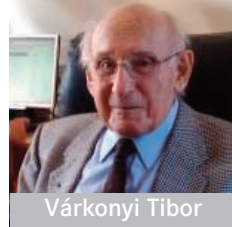
Majd folytatódott az ünneplés. A zsidó díszkapunál felolvastak a császárnak a Tórából, aki eztán magához hívatta a rabbit a Szent Könyvvel és a Tórárt úgy, ahogy volt, díszegyenruhában, Szent István rendesen, megcsókolta. Igen, Jeruzsálemben egy felkent magyar-osztrák uralkodó megcsókolta a Tórárt. Ó, azok a tovatűnt boldog békeévek.

És még nincs vége. Másnap egy zsinagógába látogatott el, ahol a Hakham Basi – azaz az Ottomán Birodalomban élő zsidók főbábjai - előtt a király fejét hajtott, és az a kezeit Ferenc József fejére téve elmondta rá a papi áldást.

Másnap következett az út Betlehembe, majd onnan vissza a Ción kapun keresztül megint az Óvárosba, ahol ismét ujjongó tömeg köszöntötte az uralkodót.

Ferenc József után még Rudolf trónörökös járt itt 1881-ben, majd Ferenc Ferdinánd főherceg 1885-ben.

Miután az akkor ott uralkodó oszmán birodalom nem tartott a Habsburg terjeszkedéstől, hát nem akadályozta mindezt meg, s mit zavarta őket, hogy valaki még „Jeruzsálem királyának” is nevezze magát, valahol, egykori birodalma peremén.

Várkonyi Tibor

Haldoklik-e a mai szociáldemokrácia?

Olvasom a mértékadó vezető nyugat-európai lapokat, szinte kivétel nélkül borúlátók. Mármost a szociáldemokrácia közeljövőjét illetően. A franciáknál néhány hónap múlva lesz államfőválasztás, de már eleve temetik a magát másodszer is jelölni szándékozó Hollande elnök esélyeit, biztos bukást jósnak neki.

Angliában a Tony Blair idején sokáig diadalmas Munkáspárt, amióta a konzervatívok kivitték az országot az Európai Unióból süllyesztőbe került, azt rebesgetik, ne is álmodjon közeli visszatérésről. A hollandokat és a portugálokat is gödörben látják, a szlovák Fico szociáldemokrata miniszterelnök pedig a szélsőjobboldallal kacérkodik, a mozgalom nagy szégyenére.

Ennyire nagy volna a baj? Magam viszont visszaringatózom a családi hagyományokhoz. Édesapám testvéröccse a két világháború között a nyomdász szakszervezet főtitkára volt, mi sem természetesebb, hogy az egész család minden választáson a szocdemekre szavazott. Így az is természetes volt, hogy a főlzabradulást követően én is a SZIM-be, a szocdem ifjúsági mozgalomba léptem be, és hírlapírói pályámat az akkori Népszava székében kezdtem el. A sors meg hamarosan úgy hozta, hogy „befurakodtam” az egyik leglegendásabb hagyományos szocdem családba. Akkor még magam sem tudtam, hogy nemsokára, ha nem is egészen közel, de családtag leszek. Feleségem édesanyjának leánykori neve Kunfi Piroška volt, Kunfi Zsigmondnak, a legendás tudós, világszerte nyilvántartott nagy tudós, újságíró az édes unokahúga. Olyannyira a familiába nőtem föl, hogy a köztudattal ellentétben Oszkárnak hívtam őt, második keresztneve után.

Kunfi Zsigmond erdélyi zsidó családba született, egyetemi éveit is Kolozsváron töltötte, ott szerezte a diplomáját. Aztán arra a következtetésre jutott, a munkásosztály a nagyvárosokban tömörül, ő maga ezt a föltevést követve följött Budapestre, a Népszava egyik főszerkesztő helyettese, majd főszerkesztője lett. Túl a mozgalmon, az egész korabeli magyar hírlapírásnak egyik legismertebb, legnagyobb figurája, a nagy ország vezető politikai értelmiségi köröknek hangadója. Csakhamar a csúcsokig jutott el. Károlyi Mihály kormányában oktatási miniszter, majd a Tanácsköztársaság idején „csúnya szereplés”, népbiztos volt, noha egyáltalán nem kedvelte a kommunistákat. Horthyék meg is bélyegezték, üldözni kezdték, menekülni kényszerült. Nem messze ugyan, csak Bécsbe. És ott is hamarosan az újságírás kimagasló alakja lett, a nagy osztrák, nemzetközileg is jegyzett napilapnak, az Arbeiter Zeitungnak a főszerkesztője. És Wienben is megőrizte a magyar hagyományt. Odakünn Világosság címen, anyanyelvén is szerkesztett újságot, és nyilván ennek az emlékére a második világháború után a Népszavát követő második jeles szocdem napilap, a délelőtti kiadás, ezt a nevet vette föl.

A tápáskodó magyar demokráciában az újjáéledésén buzgólkodó Magyar Szociáldemokrata Párt annyira fontosnak vélte e hagyomány követését, hogy az ifjú nemzedék nevelésére a kebelében külön szervezetet hozott létre, amelyet Kunfi gárdának nevezett el. Én is egyik büszke tagja lettem az együttesnek, résztint tanítványként, a csodálatos emlékü Jusztyusz Pál egyik rajongójaként (Rákosi ezt a remek tudóst „jobboldali szocdemként” börtönbe zárta), részint magam is igyekeztem a nálam fiatalabbakat nevelni, oktatni. Olyan barátok és kollégák nőttek ki belőle, mint a mai világsajtóban közismert Lendvai Pál, (nekünk csak „Pali”), aki javarészt Kunfi Zsigmondhoz hasonlóan ma ugyancsak Bécsben él, onnan ostorozza nagy hévvel az Orbán kormányzatot, amely viszont, érthetően, nagyon nem szereti őt.

És akkor elérkeztünk ahhoz, hogy annyi évtized után, a vezető országokban is, sokszori kormányzás ellenére is a sír szélére képzelik ezt a pártot. Ahhoz a hiedelemhez híven, amelyet kétségtelenül rangos világlapok is terjesztenek. Azt tudniillik, hogy a szociáldemokrata mozgalom többszöri és sok országban vállalt kormányzása ellenére is a sír szélére került, visszavonhatatlanul befellegzett neki, eltűnőben van. Az annyit sulykolt föl-tételezések ellentmondani látszanak ennek. Nagy-Britanniával szemben, ahol mi tagadás a balkezes, ügyetlen népszavazást kezdeményező kon-

zervatívok, kedvelt hölgygel az élükön csak fölül kerekedtek, Európa egyik legjelentősebb államában, a vitathatatlanul demokratikus Németországban, méghozzá Angela Merckel társban a szocdemek nélkülözhetetlen kormánytényezők. És ha a jövő, a 2017-es választásokon úgy hozná, azok is maradhatnak. A híreszteléshez hozzátartozik az is, hogy a nem-

zetközi jobboldal, beleértve a magyar Fideszt is, abban az illúzióban ringatja magát, hogy a marxizmus társadalomtudományként már ki is múlt, csupán néhány makacs, divatjamúlt elszigetelt áltudós ragaszkodik hozzá. A tények olyannyira nem igazolják ezt, hogy Franciaországban az egyik legtekintélyesebb gondolkodót, Mitterrand volt tanácsadóját, az algériai zsidó származású Jacques Attalit az egyik legmeghallgatottabb józan tekintélyként tisztelik. Az ostoba hiedelmet azzal indokolják, hogy minden válságtünet ellenére is a polgárosodás tör előre, a munkásosztály máris csupán nyomokban létezik. Nézzenek körül például a mai Magyarországon, ahonnan a szakemberek azért menekülnek Nyugatra, mert az itteni rövidlátó konzervatívok illúziókban élnek.

Éppen ezért én makacsul ragaszkodom az olyan „családi ereklyékhez”, mint amilyen Kunfi Zsigmond is volt. Az emléke nemhogy elhalványult volna, értelmes környezetekben igenis elevenen él.

A DOHÁNY KÖRZET SZEPTEMBERI PROGRAMJA

Minden hétköznap reggeli ima 7:30, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel ima 8:00,

esti ima 18:00 a Talmud-Tórában. Minden szerda délután ultiklub 13:00-tól a Talmud-Tórában

Szeptember 2. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában.

Szeptember 3. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 18:00

Szeptember 4. Reggel *első sófűfűjás*, Talmud-Tóra 8:00!

Szeptember 5. *Nér Jehuda* Talmud-Tóra program a Talmud-Tórában 18:30

Szeptember 6. *Betérési tanfolyam* a Talmud-Tórában 18:30.

Szeptember 9. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában.

Szeptember 10. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 18:00

Szeptember 12. *Nér Jehuda* Talmud-Tóra program a Talmud-Tórában 18:30

Szeptember 13. *Betérési tanfolyam* a Talmud-Tórában 18:30

Szeptember 16. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában.

Szeptember 17. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 18:00.

Szeptember 18. *Kever Óvajsz- temetőlátogatás a reggeli ima után*

Szeptember 19. *Nér Jehuda* Talmud-Tóra program a Talmud-Tórában 18:30

Szeptember 23. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában.

Szeptember 24. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 18:00.

Szeptember 25. *Első szlichesz* a Talmud-Tórában 7:30

Szeptember 26. *Nér Jehuda* Talmud-Tóra program a Talmud-Tórában 18:30

Szeptember 27. *Betérési tanfolyam* a Talmud-Tórában 18:30

Szeptember 30. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában.

Littner Gyuri 70!!!

Valamit rosszul értettem – gondoltam, amikor két hete hallottam, hogy Littner Gyuri 70. születésnapját ünnepelte. Pedig igaz, 1946. augusztus 15-én, egy hagyományörző zsidó családba született, Budapesten. Szülei a Nagyfuvaros utcai zsinagógába jártak, ő pedig 4 évesen már a gyermek-kórus tagja lett, s egészen fiatalon ismerkedett meg a zsidó vallással.

Littner Gyuri, fia esküvőjén

Itt járt Talmud Tórára, miként itt lett bar micvo is...

A zene szeretete egész életén át elkísérte, hiszen 40 éven át a Magyar Állami Operaház énekkari művésze volt. Néhány éve pedig a Dohány Zsinagóga férfi énekkarának tagja.

Kedvességének, segítőkészségének IS köszönhetően a Dohány közössége nagyon hamar el-, és befogadta, ma pedig már a körzet egyik előljárója.

Augusztus 20-án, a szombati i.tentisztelet, és sólet ebéd keretében a kile is gratulált a születésnaposnak. Míg főbbink, dr. Frölich Róbert meleg szavakkal köszöntötte az ünnepeltet és családtagjait.

Mazel Tov! Bis 120!

Megszületett Izsák Szandra!

Augusztus 25-én, 8:33-kor jött világra **Izsák Szandra**, körzetünk elismert tagja, a Pesti Sólet immár bő négy éve futó népszerű, képeslapos sorozatának szerzője, Izsák Gábor, illetve Csillag Zsuzsa második kislánya. /Talán emlékeznek, esküvőjükről is olvashattak lapunkban, illetve első kislányuk, Dóri érkezéséről is./ Szandra 50 centivel és 3,5 kilóval született. Idéznénk a boldog apát, aki most sem tagadta meg: „Szandra és anyukája a viszontagságos és kalandos időutazást követően, és annak ellenére remekül vannak”.

Egészséget és sok boldogságot kívánok a csöppségnek!

És a szülőknél, nagyszülőknél.

Ünnepi vacsora

A Dohány utcai körzet vezetői szeretettel meghívják Önt és családját, október 2-án, Rajs Hásónó este, az i.tentisztelet utáni közös vacsorára, amely 3500 forintba kerül.

Jelentkezni szeptember 25-ig lehet Fülöp Ildikónál a körzet irodájában (VII. Síp u. 12. I. emelet), vagy az ismert telefonszámon: (06 1) 413-1515.

Támogassa zsinagógánk alapítványát!

Az Alapítvány a Dohány utcai zsinagógáért az elmúlt években rengeteg programot szervezett a körzet hívei számára (kirándulás, múzeumlátogatás stb.), de környezetünk szebbé alakításáért is rengeteget tett Nádél Tamás elnök vezetésével. Elég megemlíteni az Emánuel park átalakítását, a sírkert rendbetételét, vagy éppen a Dohány templom orgonájának felújítását. S persze még hosszan sorolhatnánk, megemlítve, hogy minden évben anyagi segítséget nyújt valamely zsidó intézménynek.

Kérjük, támogassa Alapítványunkat!

Bankszámlaszám: 11707024-20359234-00000000

IBAN: HU71 1170 7024 2035 9234 0000 0000

Szól a kórus már! – Szombathelyen koncertezett a kórusunk

Ismét felcsendült a kórus hangja, ezúttal Szombathelyen. A Savaria fesztivál keretében a szombathelyi hitközség megrendezte saját, háromnapos fesztiválját „CURIA IUDAICA” néven, zsidó udvar a Savaria történelmi karneválon. E rendezvény megnyitására kérték fel a Dohány utcai zsinagóga kórusát.

A körzet vezetősége bölcsen úgy döntött, hogy a koncert előtt két nappal zsidó kulturális kirándulást szervez Pozsonyba és Bécsbe, majd onnan térünk vissza Szombathelyre.

Tudtuk jól, Nádél Tamás, körzetünk elnöke ragyogó szervező, s ezt most ismét bizonyította, ezúttal azt intézte el, hogy a hétfői egész napos zivatar után kedd reggel napsütéses időben szálltunk fel az autóbuszra, amely meg sem állt Pozsonyig.

Pozsonyban felkerestük Chászám Szajfer csodarabbi sírját. A régi zsidó temetőt a város fejlesztése miatt átköltöztették, de a csodarabbi sírjához nem mertek hozzányúlni. Kívülről egy hatalmas fekete Holokauszt emlékmű látszik. Az emlékműbe lépve egy lépcsősoron jutottunk le egy kis imaterembe, ahonnan újabb lépcsősor vezetett a csodarabbi sírjához, mely körül majd húsz régi sír maradt még a helyén, hogy ezzel se bolygassák a csodarabbi sírját. A sírokat egy oszlopkra kötött kordonnal védték a látogatóktól. A kordon mellett nagy agyagamforák álltak, amelyekbe be lehetett dobni a kis cédulákra felírt kívánságokat, hogy ezzel se zavarják a csodarabbi nyugalalmát. Gondolom, amikor megtelnek az amforák, a kis cédulákat eltemetik a sír közelébe. Dr. Frölich Róbert, főbbink három szoltárt imádkozott, aztán közösen elmondtuk a Káddist.

Ezt követően utaztunk a szálláshelyünkre, az ausztriai Badenbe. Kicsomagoltunk, elmondtuk a délutáni imát, majd a húsz kilométerre fekvő Bécsben egy kóser étteremben igazi borjú bécsi szeletet szolgáltak fel vacsorára. Másnap délelőtt megtekintettük Bécs zsidó vonatkozású emlékeit, a zsinagógát, a zsidó múzeumot és egyebeket. Szabad program után délután Schönbrunnba kirándultunk. Vacsorára bárány és csirkehúsból készített saslikot kaptunk. Csütörtök reggel egy kis bécsi vásárlás után érkezünk Szombathelyre, ahol nagy szeretettel és terített asztalokkal fogadott a helyi zsidóság. Napközben megnéztük a Szentől Szemben című fotókiállítását, amely a város elhurcolt zsidóinak állít emléket. Este pedig indult a fesztivál, amelyet dr. Puskás Tivadar polgármester úr nyitott meg. Beszéde végén köszöntötte a 104 (!) éves Spiegler Elemér holokauszt túlélőt. Ezután dr. Heisler

András, a Mazsihisz elnöke beszélt a békés együttélésről, és ő is köszöntötte Elemér bácsit, aki suszterinasként kezdte az életét.

Dr. Frölich Róbert, főbbink úr is mondott egy köszöntőt, majd áldotta meg az ünnepeltet. Ezt követően pedig a tőle megszokott fölényes biztonsággal vezette le a koncertet, míg két szám közé mindig szellemesen becsempézett egy kis tóramagyarázatot. A nagyszerű koncert résztvevőit most nem ismertetem, hiszen mindannyian jól ismerjük őket.

Fotók: Nagy Ákos/Mazsihisz

Az utazásunknak két célja volt megismerni a határon túli zsidó kultúrát, és terjeszteni itthon a zsidó zeneművészetet. Mindkét célt nagyszerűen teljesítettük, és ez így van jól.

Köszönjük a körzet vezetőségének az újabb felejthetetlen napokat.

Littner György